

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(професор з науково-педагогічної роботи)

М. В. Афанасьєв

«СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ»
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

05 Соціальні та поведінкові науки
усі спеціальності
другий (магістерський)
магмайнор

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувач кафедри економіки підприємства
та менеджменту

 Шиян Д.В.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри економіки підприємства та менеджменту
Протокол № 1 від 25.08.2018 р.

Розробник:

Ушкальов В. В., к.е.н., доц. кафедри економіки підприємства та менеджменту

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Формування конкурентних переваг підприємства у сучасних умовах обумовлює пошук нових підходів до використання людських ресурсів, що безпосередньо пов'язане з вирішенням етичних проблем управління. Забезпечення стійкого суспільного розвитку стає можливим лише за умови внесення суттєвих змін до стратегії підприємства і включення до стратегічних цілей підприємства побудови тривалих партнерських відносин як в середині організації, так і з представниками зовнішнього середовища. Це, в свою чергу, обумовлює необхідність формування у менеджменту та персоналу підприємства нового ставлення та концептуальних засад щодо реалізації власної місії переважно не в категоріях конкурентної боротьби, а в категоріях взаємної вигоди всіх учасників суспільного виробництва, збереження екології та загального суспільного розвитку.

Зміна парадигми стратегічного планування в аспекті роботи з людськими ресурсами передбачає формування нового ставлення до організації взаємодії на макро- і мікроекономічному рівнях. Особливої ваги набувають ціннісні, мотиваційні та етичні аспекти, що інтегровані таким системним утворенням як «соціальна відповідальність». Розуміння морально-етичного підґрунтя та соціально-психологічних особливостей людського сприйняття відкриває можливості щодо використання переваг, які надає соціально відповідальна поведінка дозволяє визначити ціннісні орієнтири та напрямки розвитку в процесі подальшої професійної діяльності.

Таким чином, формування комплексного сприйняття соціально-економічних та етичних проблем і уявлення про основні закономірності соціально-економічних процесів, а також оволодіння методами оцінки й прогнозування їх впливу надає можливість фахівцю використання інтегральних синергетичних переваг соціальної взаємодії як на рівні підприємства, так і в масштабі галузі й державного господарювання. Створюються можливості для більш повного розкриття і використання людського потенціалу, підвищується якість прийняття стратегічних рішень щодо персоналу підприємства та взаємодії із зовнішнім середовищем.

Навчальна дисципліна «Соціальна відповідальність» є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців економічних спеціальностей освітнього ступеня «магістр» усіх форм навчання.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів фундаментальних знань теорії та практики соціальної відповідальності і відповідних професійних компетентностей.

Для досягнення мети поставлені такі **основні завдання:**

вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства;

формування умінь та навичок забезпечення відповідальної поведінки економічних суб'єктів.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є соціально-економічні та соціально-етичні характеристики відносин між суб'єктами бізнес-середовища.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні, методичні та організаційно-економічні аспекти формування і розвитку соціальної відповідальності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

сутність, категорії, концепції, моделі соціальної відповідальності;

особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів розвитку;
 місце соціальної відповідальності в управлінні організацією;
 моделі формування різних типів корпоративної культури;
 показники та методика оцінювання соціальної відповідальності;
 сутність соціальних інвестицій як форми вияву корпоративної відповідальності роботодавців;
 екологічні аспекти соціальної відповідальності та їх нормативно-правове регулювання;
 сутність, структуру, вимоги та особливості міжнародних стандартів соціальної звітності;
вміти:
 формувати механізм управління корпоративною соціальною відповідальністю;
 формувати ефективну взаємодію роботодавців з персоналом на засадах соціальної відповідальності;
 формувати відносини підприємства із зовнішніми організаціями на засадах корпоративної соціальної відповідальності;
 визначати напрями активізації індивідуальної та колективної екологічної відповідальності;
 посилювати соціальну відповідальність суб'єктів суспільного розвитку через соціальне партнерство;
 здійснювати моніторинг корпоративної соціальної відповідальності;
 оцінювати ефективність корпоративної соціальної відповідальності;
 розвивати корпоративну соціальну відповідальність як чинник підвищення конкурентоспроможності.

Курс	1м	
Семестр	1	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	семінарські, практичні	20
Самостійна робота		110
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Філософія	Соціальна економіка
Основи менеджменту	Глобальна економіка
Основи маркетингу	Корпоративне управління
Макро- та мікроекономіка	Стратегічне управління
Економічна теорія	Управління розвитком соціально-економічних систем
Економіка підприємства	Економічне управління підприємством

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Забезпечувати соціально відповідальну поведінку персоналу в мікросередовищі підприємства	<p>Визначати роль та завдання соціальної відповідальності в забезпеченні розвитку підприємства.</p> <p>Ідентифікувати проблеми у діяльності підприємства, що пов'язані з соціальною відповідальністю.</p> <p>Формувати організаційні структури для поширення та реалізації соціально відповідальної поведінки.</p> <p>Транслювати корпоративні цінності в процесі взаємодії з персоналом підприємства.</p> <p>Здійснювати ефективну взаємодію із зовнішніми контрагентами на засадах соціальної відповідальності</p>
Забезпечувати формування соціально-відповідальної поведінки підприємства як суб'єкта	<p>Оцінювати наслідки управлінських рішень в аспекті впливу діяльності підприємств на оточуюче середовище.</p> <p>Формувати соціальну відповідальність зовнішніх контрагентів в процесі здійснення ділової взаємодії.</p> <p>Здійснювати оцінку та моніторинг ступеня корпоративної соціальної відповідальності підприємства.</p> <p>Здійснювати оцінку ефективності соціальної відповідальності підприємства.</p> <p>Визначати напрями розвитку соціальної відповідальності підприємства</p>

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Формування соціальної відповідальності персоналу підприємства

Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку

1.1. Соціальна відповідальність як основа стійкого розвитку суспільства. Передумови виникнення суспільства споживання. Особливості суспільства споживання. Суспільство споживання і суспільний розвиток. Соціальна відповідальність в контексті гармонізації суспільних відносин.

1.2. Соціальна відповідальність як конкурентна перевага. Джерела виникнення та еволюція соціальної відповідальності. Етапи розвитку концепції соціальної відповідальності. Значення та властивості відповідальності.

1.3. Переваги та недоліки прийняття соціальної відповідальності. Позитивні аспекти прийняття соціальної відповідальності. Негативні наслідки прийняття соціальної відповідальності.

Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства

2.1. Класичні основи моральної поведінки. Вплив моралі на відповідальну поведінку у бізнесі. Етичні категорії та концепції етики бізнесу. Утилітаризм, деонтологія, етика справедливості. *Основні концепції соціальної справедливості.* Егалітаризм. Капіталістична справедливість. Комуністична справедливість. Концепція Д. Ролза.

2.2. Соціальна відповідальність організації. Піраміда соціальної відповідальності організації А. Керолла. Особливості соціальної відповідальності малих підприємств. Форми участі малого бізнесу в житті суспільства.

2.3. Соціальна відповідальність держави та суспільства. Поняття соціальної держави. Функції соціальної держави. Критерії оцінки соціально відповідальної діяльності держави. Основні підходи до формування соціальної відповідальності: 1) ринковий; 2) державного регулювання; 3) «корпоративної совісті»; 4) «зацікавленої особи». Розуміння справедливості в основних підходах до соціальної відповідальності. Джерела формування соціальної відповідальності та механізм її реалізації.

Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю

3.1. Поняття й складові стратегії корпоративної соціальної відповідальності. Необхідні передумови розробки стратегії корпоративної соціальної відповідальності. Зміст стратегій заохочення знань, лідерства, досконалості діяльності, розвитку бізнесу.

3.2. Етапи побудови стратегії корпоративної соціальної відповідальності. Інформаційне, комунікаційне, представницьке забезпечення ефективної стратегії корпоративної соціальної відповідальності. Оцінка ситуації в компанії: анкетування з метою виявлення стану корпоративної соціальної відповідальності. Оцінка часткових політик підприємства. Корпоративні цінності.

3.3. Стратегічні підходи до розвитку навичок персоналу компанії. Навчально-освітні напрямки стратегії корпоративної соціальної відповідальності. Корпоративне громадянство та корпоративна культура як елементи стратегічного управління КСВ.

Тема 4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності

4.1. Моделі внутрішньої корпоративної відповідальності. Напрями внутрішньої соціальної відповідальності. Соціальний захист співробітників. Розвиток людського капіталу. Урахування інтересів співробітників. Соціально відповідальна реструктуризація.

4.2. Види та форми внутрішньої соціальної відповідальності. Переваги прийняття підприємством внутрішньої соціальної відповідальності. Соціальна політика підприємства. Внутрішні документи у сфері КСВ. Корпоративний кодекс. Соціальний пакет. Принципи та підходи до формування соціального пакету.

4.3. Розвиток внутрішньої соціальної відповідальності. Політика доходів. Соціальне забезпечення. Розвиток людського капіталу. Удосконалення умов праці. Житлово-комунальна політика. Гуманізація праці.

Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності

5.1. Поняття зовнішньої соціальної відповідальності. Фактори та складові довіри в бізнесі. Роль та місце довіри в системі соціально-економічних явищ. Вплив довіри на інвестиційну привабливість, імідж фірми, стосунки у зовнішньому середовищі. Ділова репутація. Структура ділової репутації. Корпоративний імідж та шляхи його формування.

5.2. Соціальна відповідальність у відносинах з місцевими спільнотами. Соціально-корпоративні технології. Соціальні інвестиції та соціальний маркетинг. Форми соціальної участі.

5.3. Розвиток зовнішніх відносин в системі соціальної відповідальності. Етичність поглинань та реструктуризації. Неетичні методи поглинань. Відносини зі споживачами. Етичне інвестування. Проблематика етичних інвестицій.

Змістовий модуль 2.

Інструменти та практика формування соціальної відповідальності

Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності

6.1. Екологія як складова стійкого розвитку. Суть та значення відповідального ставлення організацій до довкілля. Превентивний підхід до вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо.

6.2. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища (Цілі розвитку тисячоліття, Декларація Ріо-де-Жанейро та інші) та стандарти екологічного менеджменту.

6.3. Законодавство України про охорону навколишнього середовища. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.

6.4. Практичні інструменти екологічної відповідальності. Концепція «Зелений офіс». Концепція зменшення негативного впливу на зовнішнє середовище 3R.

Тема 7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності

7.1. Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі. Принцип соціального партнерства. Еволюція концепції соціального партнерства. Цілі, завдання та переваги соціального партнерства.

7.2. Сторони соціального партнерства. Представники держави, роботодавців та робітників у соціальному партнерстві. Органи соціального партнерства. Функції органів соціального партнерства.

7.3. Форми реалізації соціального партнерства. Колективні переговори. Взаємні консультації. Участь робітників в управлінні. Участь представників робітників та роботодавців у досудовому розгляді справ. Порядок проведення колективних переговорів. Угоди в соціальному партнерстві. Зміст та структура партнерських угод.

Тема 8. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності

8.1. Соціальна місія бізнесу. Соціальна хартія бізнесу як вираз місії бізнесу та формат стійкого економічного розвитку країни.

8.2. Глобальний договір ООН у сфері прав людини, розумової праці, охорони навколишнього середовища й боротьби з корупцією. Джерела принципів Глобального договору ООН. Аргументація принципів Глобального договору ООН. Соціальні хартії бізнесу. Паризька хартія для нової Європи. Європейська соціальна хартія. Європейська хартія малих підприємств.

8.3. Міжнародні стандарти із соціальної відповідальності. Стандарт соціальної відповідальності ISO 26000. Структура та принципи стандарту соціальної відповідальності. Практичне керівництво по застосуванню та інтегруванню СВ у діяльність організації. Стандарт сертифікації SA 8000. Призначення, сфера дії, особливості застосування. Аспекти захисту прав робітників. Соціальний облік, аудит і звітність у компанії у відповідності зі стандартом AA1000 (принципи, планування, облік, аудит і звітність). Напрямки діяльності підприємства, що підлягають стандартизації.

Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності

9.1. Рейтинг соціальної відповідальності. Показники соціальної відповідальності перед працівниками. Показники соціальної відповідальності перед навколишнім співтовариством. Показники екологічної відповідальності.

9.2. Методика визначення рейтингу соціальної відповідальності. Інтегральні кількісні та якісні показники. Нормативний та інструментальний підходи до оцінки КСВ.

Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні

10.1. Закордонний досвід розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Статистичні закономірності впливу соціальних програм. Вплив програм соціальної відповідальності на особисті уподобання персоналу. Сучасні тенденції в сфері подання соціальної звітності.

10.2. Вітчизняний досвід розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Джерела соціальної відповідальності вітчизняних компаній. Інституціональні передумови ефективної КСВ. Сучасні концепції розвитку КСВ. Досвід лідерів соціальної відповідальності в Україні.

10.3. Перспективи розвитку соціальної відповідальності. Міжнародна система сертифікації СВ «Інтерсоцсерт». Соціальна відповідальність в концепції удосконалення бізнесу EFQM. Критерії моделі. Удосконалення управління соціальною відповідальністю. Ймовірні сценарії розвитку соціальної відповідальності.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Органічною складовою навчального процесу є систематичний, комплексний контроль й оцінювання якості набутих студентами компетентностей відповідно до вимог державних стандартів освіти, а також адаптації до загальноєвропейських вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (далі ECTS).

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також самостійну роботу та виконання індивідуального завдання. Контрольні заходи включають поточний, проміжний і підсумковий контроль.

Порядок поточного оцінювання знань з дисципліни для студентів денної форми навчання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль успішності навчальної діяльності студента здійснюється за складовими:

- контроль активності у процесі засвоєння теоретичного матеріалу, контроль розуміння навчального матеріалу та результативність процесів запам'ятовування (оцінка активності студента під час лекційної роботи);

- оцінка результативності у формуванні практичних умінь, що є складовими професійної компетентності (в процесі проведення практичних занять) – комплексна інтегральна оцінка професійних компетентностей та їх складових у вправах та завданнях;

- контроль сформованості теоретичних знань (у вигляді проведення контрольних робіт за матеріалом тем навчальної дисципліни);

- контроль успішності індивідуальної та самостійної роботи (передбачає оцінку результатів самостійної роботи та виконання домашніх завдань, а також виконання тестових завдань за темами навчальної дисципліни у персональних навчальних системах).

Результати поточного контролю використовуються для оперативного усунення системних прогалин у засвоєнні навчального матеріалу, а також при обранні схем розвиваючих вправ та завдань. Використання результатів поточного контролю також дозволяє підвищити рівень індивідуалізації у роботі зі студентом та об'єктивізувати навчальні успіхи як основу для розвитку його самоконтролю. Таким чином, поточний контроль є необхідним елементом забезпечення зворотного зв'язку між викладачем і студентом у процесі формування автономності та самостійності останнього, а також у процесі удосконалення системи освітніх заходів за дисципліною.

Проміжний контроль.

Проміжний контроль рівня сформованості компетентностей за дисципліною здійснюється у формі колоквиуму, що передбачає проведення тестування, вирішення завдань стереотипного та діагностичного рівнів та вирішення евристичного завдання. Проміжний контроль здійснюється двічі за семестр. Сума балів, яку студент може набрати за умови успішного проходження першого та другого колоквиумів – по 15 балів відповідно.

Тестове завдання містить 20 запитань одиничного і множинного вибору щодо

перевірки знань основних категорій та теоретичних положень навчальної дисципліни. Тестове завдання формується шляхом випадкового включення до контрольних запитань, що містяться у засобах діагностики до кожної теми. Тести до тестового завдання обираються з урахуванням рівномірної представленості трьох рівнів складності, а також представленості різних форм їх структури.

Завдання першого рівня складності передбачають володіння студентом понятійно-категоріальним апаратом дисципліни, та орієнтовані на репродуктивні дії під час вибору представлених варіантів.

Завдання другого рівня складності вимагають розуміння системних зв'язків категорій та понять, а також взаємопов'язаності й логічної послідовності різноманітних явищ предметної площини поведінкової економіки.

Завдання третього рівня складності передбачають вибір правильного варіанту на основі синтезу наявної теоретичної інформації та її застосування до практичної ситуації, яка подана в завданні. Успішне розв'язання завдань цього рівня свідчить про сформованість аналітичних умінь та компетентностей щодо оцінки та управління економічною поведінкою.

Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються такі критерії:

оцінка 8 балів – 18–20 правильних відповідей;

7 балів – 15–17 правильних відповідей;

6 балів – 12–14 правильних відповідей;

5 балів – 10–11 правильних відповідей;

4 бали – 8–9 правильних відповідей;

3 бали – 5–7 правильних відповідей;

2 бали – 3–4 правильних відповіді;

1 бал – 1–2 правильних відповіді;

0 балів – 0 правильних відповідей.

Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів до тем, що вивчаються в межах модулів навчальної дисципліни.

Завдання стереотипного та діагностичного рівнів становлять ситуативні задачі за тематикою навчальної дисципліни. Успішне розв'язання стереотипного завдання надає можливість студенту отримати 2 бали.

Критеріями оцінювання є:

правильність вибору методу рішення – 1 бал;

логічність висновку – 2 бали.

Максимальна оцінка за успішне розв'язання діагностичного завдання оцінюється в 2 бали.

Критерії оцінювання правильності вирішення діагностичного завдання:

правильність вибору методу вирішення – 1 бал;

правильність та логічність висновків – 1 бал.

Вирішення евристичного завдання передбачає виявлення рівня сформованості у студента теоретичних знань та здатності до практичного застосування набутих умінь, оцінки проблемної ситуації, відбору релевантної інформації та вибору оптимального шляху розв'язання комплексної проблеми в межах тематики навчальної дисципліни. Кількість балів за умови успішного розв'язання студентом евристичного завдання – 3 бали.

Критеріями, за якими оцінюється успішність вирішення студентом евристичного завдання є:

правильність у відборі релевантної інформації;

логіка побудови алгоритму дій;

точність розрахунку та оцінки наслідків реалізації рішення.

Дотримання студентом кожного із критеріїв оцінюється в 1 бал.

Проведення заліку з дисципліни.

Умовою отримання заліку з дисципліни є виконання студентом у відповідні терміни передбачених видів аудиторної та індивідуальної навчальної роботи та сума балів за їх здійснення не менше 60-ти.

Підсумкова оцінка з дисципліни є сумою балів, яку отримав студент за всіма видами контролю під час вивчення дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

	Теми змістовного модуля	Навчальний тиждень	лекції	практичні	ДЗ	есе	поточні КР	Колоквіум	Сума
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	1	3		3			7
	Тема 2	2 тиждень	1	3	3				7
	Тема 3	3 тиждень	1	3	3		6		13
	Тема 4	4 тиждень	1	3	3				7
	Тема 5	5 тиждень	1					15	16
ЗМ 2	Тема 6	6 тиждень	1	3	3				7
	Тема 7	7 тиждень	1	3		3			7
	Тема 8	8 тиждень	1	3	3		6		13
	Тема 9	9 тиждень	1	3	3				7
	Тема 10	10 тиждень	1					15	16
Усього			10	24	18	6	12	30	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно	
1-34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Задихайло Д. В. Корпоративне управління : навч. посіб. / Д. В. Задихайло, О. Р. Кібенко, Г. В. Назарова. – Харьков : Еспада, 2003. – 687 с.

2. Ястремська О. М. Корпоративне управління : конспект лекцій / О. М. Ястремська, Д. О. Ріпка. – Харків : ХНЕУ, 2011. – 155 с.

Додаткова

3. Аверин А. Н. Социальная политика и социальная ответственность предприятия / А. Н. Аверин. – Москва : Альфа-Пресс, 2008. – 96 с.
4. Боулз С. Моральная экономика. Почему хорошие стимулы не заменят хороших граждан / С. Боулз ; пер. с англ. Д. Шестакова. – Москва : Изд. Института Гайдара, 2017. – 336 с.
5. Вернер К. Черная книга корпораций / К. Вернер, Г. Вайс ; пер. с нем. О. Колосовой, А. Шавердяна. – Екатеринбург : Ультра. Культура, 2007. – 416 с.
6. Воркачев С. Г. Правды ищи: идея справедливости в русской лингвокультуре: монография / С. Г. Воркачев. – Волгоград : Парадигма, 2009. – 190 с.
7. Грищук В. К. Соціальна відповідальність : навч. посібн. / В. К. Грищук. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 152 с.
8. Зарецкий А. Д. Корпоративная социальная ответственность: мировая и отечественная практика: учебное пособие / А. Д. Зарецкий, Т. Е. Иванова. – Краснодар : Изд. КСЭИ, 2012. – 231 с.
9. Кричевский Н. А. Корпоративная социальная ответственность / Н. А. Кричевский, С. Ф. Гончаров. – Москва : Дашков и Ко, 2006. – 196 с.
10. Крылов А. Н. Корпоративная социальная ответственность: экономические модели – мораль – успех – устойчивое развитие. Ред. и сост. А. Н. Крылов. - Москва : ИКАР ; Берлин : Вест-Ост-Ферлаг, 2013. – 450 с.
11. Купрейченко А. Б. Психология доверия и недоверия / А. Б. Купрейченко. – Москва : Изд. «Институт психологии РАН», 2008. – 564 с.
12. Лазоренко О. Посібник із КСВ. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності / О. Лазоренко, Р. Колишко та ін. – Київ : Енергія, 2008. – 96 с.
13. Леффлер, И. Больше добра – больше прибыли: как создать крупный бизнес, не забывая о социальной ответственности / И. Леффлер, Л. Кейлиш ; пер. с англ. Д. Батий. – Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2015. – 256 с.
14. Охріменко О. О. Соціальна відповідальність / О. О. Охріменко, Т. В. Иванова. – Київ : Вид. Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», 2015. – 180 с.
15. Ролз Д. Теория справедливости / Д. Ролз. – Новосибирск : Изд. Новосибирского ун-та, 1995. – 500 с.
16. Рыбаков И. А. Корпоративное здоровье: как мотивировать, повышать производительность труда и экономить, используя программы благополучия / И. А. Рыбаков. – Москва : Самиздат, 2018. – 210 с.
17. Семенов А. К. Этика менеджмента : учебн. пособие / А. К. Семенов, Е. Л. Маслова. – Москва : Изд.-торг. корпорация «Дашков и К^о», 2007. – 272 с.
18. Социальный аудит : учебное пособие / под общ. ред. д.э.н., проф. А. А. Шулуся, д.э.н., проф. Ю. Н. Попова. – Москва : Изд. дом «АТИСО», 2008. – 620 с.
19. Шлихтер А. А. Направления и механизмы взаимодействия социально-ответственного бизнеса с некоммерческим сектором США / А. А. Шлихтер. – Москва : ИМЭМО РАН, 2010. – 104 с.
20. Шо Роберт Б. Ключи к доверию в организации: Результативность, порядочность, проявление заботы / Р. Б. Шо. – Москва : Дело, 2000. – 272 с.

12.3. Інформаційні ресурси

21. Глобальная инициатива ответственного лидерства (Global Responsible Leadership Initiative — GRLI) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.grli.org>
22. Европейская ассоциация этики бизнеса (European Business Ethics Network — EBEN) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.eben-net.org>

23. Інтернет-портал для управлінців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua>

24. Офіційний сайт Секретаріату мережі Глобального договору в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalcompact.org.ua>.

25. Спільнота Соціально Відповідальний Бізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.svb.org.ua>